

Ex oriente lux

POLONIA CHARKOWA

Nr 5 (163)
2016 r.

PISMO STOWARZYSZENIA KULTURY
POLSKIEJ W CHARKOWIE

www.polonia.kharkov.ua

2 maja – Dzień Flagi Rzeczypospolitej

2 maja – Dzień Polonii i Polaków za Granicą

3 Maja – Święto Konstytucji 3 Maja

W numerze m. in.:

- Legitymacje szkolne dla uczących się języka polskiego
- 170. rocznica urodzin Henryka Sienkiewicza
- Przyjęcie z okazji Święta Konstytucji 3 Maja w Charkowie
- Obchody Dnia Pamięci Ofiar Represji Politycznych
- III Ogólnoukraińskie Dyktando z Języka Polskiego
- П'ятірка найсучасніших музеїв Польщі
- Kuchnia polska: duszona szynka nadziewana pieczarką i mozzarellą

Dzień Flagi Rzeczypospolitej Polskiej

2 maja w Polsce jest Dniem Flagi Narodowej: biało-czerwonego, najmłodszego z polskich symboli narodowych, szczególnie upodobanego przez Polaków za granicą chętnie promowanego przy wszelkich polonijnych imprezach.

Polskie barwy wywodzą się z barw herbu Królestwa Polskiego oraz z herbu Wielkiego Księstwa Litewskiego. W polskiej symbolice biel pochodzi od bieli orła, który jest częścią godła Polski. Biel nawiązuje także do bieli Pogoni, czyli rycerza galopującego na koniu, będącego godłem Litwy. Oba godła znajdują się na czerwonym tle. Kolor biały na fladze jest u góry, ponieważ w polskiej heraldyce ważniejszy jest kolor godła niż tła.

Oficjalnie w obecnym kształcie – biel u góry, czerwień na dole – przyjęto ją dopiero w roku 1919. Dla porównania: godło ma ponad 700 lat, a hymn ponad 200. Od uchwały z czasów Powstania Listopadowego, z 7 lutego 1831 r., barwy narodowe były kolorami owalnej kokardy, przypinanej na mundurach, z bielą w środku, a czerwiecią na zewnątrz.

Gdy w II połowie XIX wieku zaczęto powszechnie formować biel i czerwień w dwa równoległe pasy, nie przejmowano się ich układem. Istotne było to, że wywodziły się z bieli Orła i czerwieni pola, na którym Orzeł został umieszczony. Wstążki białe i czerwone miała na kopiach husaria już w XVII w., ale nie było to związane z żadną regulacją prawną.

15 października 2003 r. do łaski marszałkowskiej wpłynął poselski projekt (autorstwa posła Edwarda Płonka) zmiany ustawy o godle, barwach i hymnie RP. Dzień Flagi RP ustanowiony został 20 lutego 2004 roku.

Jak wynika z uzasadnienia ustawy wprowadzającej święto, wybór dnia 2 maja nie był przypadkowy – chodziło o dzień, w którym Polakom towarzyszą refleksje o szczytnych kartach historii Polski, wypełnienie wolnego dnia pomiędzy świętami narodowymi, oraz podkreślenie obchodów Świąt Wielkiej Polonii.

WIADOMOŚCI Z POLSKI

Legitymacje szkolne dla uczących się języka polskiego

W Dniu Polonii prezydent RP Andrzej Duda podpisał pierwszą inicjatywę legislacyjną Prezydenta RP z zakresu oświaty polonijnej.

Uroczystość podpisania odbyła się w Belwederze. Uczestniczyli w niej także małżonka prezydenta Agata Kornhauser-Duda oraz marszałek Sejmu Marek Kuchciński.

Andrzej Duda podkreślił, że jego inicjatywa prowadzi do uzyskania polskich legitymacji szkolnych przez polskie dzieci, które za granicą uczą się w szkołach polskich i międzynarodowych, w których są sekcje polskie.

– To bardzo ważne, nawet nie dlatego, że kiedy przyjadą do naszego kraju to, tak jak dzieci i młodzież chodzący do szkół w Polsce, będą mieli zniżki na przejazdy autobusami i koleją. To ważne przede wszystkim dlatego, że tu na miejscu w Polsce będą się czuli polskimi uczniami, takimi samymi jak ich koledzy i koleżanki, którzy uczą się w Polsce – mówił.

– W gruncie rzeczy ma to prowadzić do pogłębienia wspólnoty, do silniejszego związania, do tego symbolicznego powiedzenia: tak, wy też jesteście polskimi uczniami i Polska to dostrzega – dodał.

prezydent.pl

Światowy Dzień Polonii i Polaków za Granicą

Życzenia ministra Witolda Waszczykowskiego

W 1929 roku w deklaracji I Zjazdu Polonii Świata napisano: „Polacy połączeni nierozzerwalnymi więzami krwi, kultury i historii z macierzą, stanowią jedną wielką rodzinę duchową wszędzie, niezależnie od tego gdzie los im przebywać każe. Obowiązki jednak wobec własnej Ojczyzny powinni godzić z lojalnością wobec państwa zamieszkania, które ze swej strony ma obowiązek zagwarantować prawo nasze do swobodnego rozwoju naszego polskiego życia kulturalnego”.

W dniu Święta Polonii w roku 2016 słowa te nadal brzmią aktualnie. Jesteśmy przecież jedną wielką rodziną, która powinna wzajemnie się wspierać i w kraju, i za jego granicami.

Warto dziś przypomnieć, że 50 lat temu to przede wszystkim Polonia wraz z Kościołem w Polsce obchodziła milennium Chrztu Polski, gdy ówczesne władze komunistyczne próbowały poli-

tycznie wykorzystać tę rocznicę. To w dużej mierze dzięki wielkiemu zaangażowaniu Polonii amerykańskiej jesteśmy członkiem NATO, a w konsekwencji gospodarzem tegorocznego Szczytu Sojuszu w Warszawie.

Henryk Sienkiewicz, którego 100. rocznicę śmierci obchodzimy w tym roku, był wspaniałym przykładem Polaka patrioty, który także wiele czasu spędził poza ziemią ojczystą, a potrafił jak nikt pisać o miłości Ojczyzny i tęsknocie za nią na obczyźnie.

Te trzy przykłady ukazują jak głęboko losy Rodaków żyjących poza Polską są splecione z naszym krajem ojczystym.

Rzeczpospolita nie zapomina o Polonii i Polakach za granicą. Przede wszystkim pamięta o tych, których wygnano. W tych dniach Marszałek Senatu wraz z delegacją parlamentarzystów składa wizytę w Kazachstanie. Poprzez zmiany

w Karcie Polaka i nową ustawę repatriacyjną chcemy wreszcie, po latach opóźnień, stworzyć warunki wszystkim tym, którzy do ziemi przodków chcą powrócić. Chcemy również, by Polonia miała swego przedstawiciela w Senacie.

Polska pomaga Polakom wszędzie tam gdzie jest to potrzebne. Od Polonii oczekujemy też, że będzie rzecznikiem Polski w swoich krajach zamieszkania.

Dzisiejszy dzień to Święto Polonii, jutrzejszy Polski i wszystkich Polaków. Z tej okazji składam Państwu podziękowanie za oddanie sprawom Ojczyzny oraz życzę sukcesów nie tylko w działalności publicznej, ale także w życiu osobistym i zapraszam do Kraju, którego drzwi są zawsze dla Was otwarte.

Witold WASZCZYKOWSKI
Minister Spraw Zagranicznych

Obchody Święta Narodowego 3 Maja

W uroczystościach na Placu Zamkowym w Warszawie uczestniczyła m.in. para prezydencka, premier, członkowie rządu, kierownictwo Kancelarii Prezydenta RP oraz parlamentarzyści. Odegrano hymn narodowy, podniesiono flagę na maszt i oddano salut narodowy.

– To my Polacy umieliśmy przyjąć taki akt pokazując Eu-

Należy się pochylić nad konstytucją, dokonać wnikliwej jej oceny i przygotować nowe rozwiązanie, ale przygotować je nie tylko w gabinetach, przygotować je także w debacie z suwerenem, jakim jest polskie społeczeństwo – mówił prezydent Andrzej Duda podczas obchodów 225. rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 maja.

ropie i światu wzór parlamentaryzmu i wzór budowania nowoczesnego ustroju państwowego, ale także wzór myślenia o realnej sytuacji ojczyzny. Myślenia o bezpieczeństwie, nie tylko własnym, ale także i innych współobywateli, myślących o tym, że tylko państwo silne daje przetrwanie i godziwe życie narodowi – powiedział Andrzej Duda.

– Jakże wielka w tym zasługa tych, którzy tę konstytucję w tym kształcie zdołali przeforsować, zdołali przekonać innych – podkreślił prezydent.

Obchody święta narodowego rozpoczęły się rano od uroczystej mszy świętej w intencji ojczyzny w warszawskiej archikatedrze św. Jana Chrzciciela; wzięł w niej udział Prezydent RP Andrzej Duda z Małżonką. Mszy przewodniczył metropolita warszawski kard. Kazimierz Nycz, który też wygłosił homilię.

prezydent.pl

1000 lat między Dnieprem i Wisłą

Poza ukróceniem anarchii w Rzeczypospolitej, rzekomo zagrażającej sąsiadującym państwom, zabórcy uzasadniali rozbiory koniecznością oświecenia „ciemnego ludu”. Cesarz Józef II Habsburg, niewątpliwie czujący się władcą oświeconym i odpowiedzialnym za kontynuowanie cywilizacji Świętego Cesarstwa Rzymskiego, miał ambicję organizowania podległych mu krajów tak, aby przede wszystkim sprawnie nimi zarządzać i tworzyć warunki do przysparzania maksymalnych korzyści cesarstwu.

Dla wszystkich ziem, poza tylko Węgrami, cesarz utworzył Zjednoczoną Czesko-Austriacką Kancelarię Nadworną, Izbę Nadworną i Ministerialno Bankową Deputację. Dla Galicji i Bukowiny ustanowił gubernatora z podległym mu zespołem radców tworzących tzw. gubernium galicyjskie. Siedzibą gubernatora stało się oczywiście miasto Lwów, nazywane już po niemiecku Lemberg, jako że w krajach cesarstwa Habsburgów językiem oficjalnym musiał być język niemiecki.

Na podstawowe jednostki rządowej administracji lokalnej w Galicji wprowadzono cyrkule – odpowiedniki powiatów – zarządzane przez Kreishauptmannów („starostów”). Kadre administracyjną stanowiły osoby niemieckojęzyczne, a w przypadkach ich braku urzędnicy magistracy w miastach oraz właściciele ziemscy na wsiach. Sięganie po szlachtę do wykonawczego aparatu władz miało niekorzystne reperkusje w lokalnych stosunkach społecznych – współudział szlachty w nakładaniu podatków i poborze rekruta stawał ją po stronie uciskającego państwa.

W odróżnieniu od natychmiastowej reorganizacji cywilnej administracji Galicji, jej prawodawstwo i sądownictwo były zmieniane stopniowo. W pierwszej kolejności wprowadzono nowy system podatkowy i przepisy dotyczące relacji między szlachtą i chłopstwem. Poza nałożeniem na szlachtę podatków, pozbawiono ją władzy nad chłopami (decyzje nie do pomyslenia pod polskimi rządami!).

Dla uregulowania chłopskich powin-

ności, cesarz Józef II wydał tzw. urbaria (w 1775 prowizoryczne, a szczegółowe w 1786 r.). Określono w nich maksymalne ciężary pańszczyźniane (nie więcej niż 3 dni w tygodniu) i wyjęto chłopów spod jurysdykcji panów. Zarazem jednak objęto ich obowiązkiem służby wojskowej, czego nie zastosowano wobec szlachty.

Zaborca powołał w miejsce szlacheckich sejmików Landtag (Sejm Stanowy), który nie miał prawa zgłaszania wniosków, a jedynie obowiązek przedyskutowywania sposobów realizacji cesarskich zarządzeń. W ten sposób szlachecką samorządność ograniczono do symbolicznej roli organu opiniotwórczego.

Cesarskie reformy objęły proces asymilacji Żydów, którym umożliwiono przyjmowanie niemieckich nazwisk, zezwalamo na naukę w szkołach i swobodny wybór zawodu, ograniczając wszak ich działalność w arendach karczem i browarów.

Józef II Habsburg zastąpił na miano odważnego reformatora, bowiem głęboko ingerował także w sferę nietykalnego wcześniej Kościoła katolickiego. Chodziło o dodanie Kościołowi do duszpasterskiego posłannictwa dużego zakresu funkcji społecznie przydatnych, czyli innymi słowy o wprzęgnięcie go w państwowy system opieki społecznej. Choć autorką tej idei była właściwie cesarzowa Maria Teresa*, to dzięki energicznemu jej wdrażaniu przez Józefa II, przyjęto ją nazywać józefinizmem.

Teoretyczne podstawy polityki józefinizmu stworzył w późnych latach 1750-ch Paul Joseph Riegger (1705-1775), a rozwinął je Joseph von Sonnenfels (1733-1817), który jako zapalony rzecznik humanita-

ryzmu doprowadził w roku 1776 do zmian prawa, m.in. w zakresie zniesienia tortur. Istotne zmiany zaszły w sferze własnościowej Kościoła i edukacji. Kasacji uległo wiele zakonów, a ich majątek przekazywany był ubogim. Po zlikwidowaniu w 1773 r. Zakonu Jezuitów, na bazie ich majątku utworzono Fundusz Edukacyjny. Szkolnictwo oddano w ręce nowo utworzonej Nadwornej Komisji Edukacyjnej. Zreformowano szkolnictwo wyższe oraz szkoły ludowe, które oparły się na nowo opracowanych podręcznikach.

Cesarz Józef II tworzył państwowy Kościół katolicki, oderwany od Rzymu, odgórnie drobiazgowo zaprogramowany, z duchowieństwem włączonym do kadry urzędniczej monarchii habsburskiej. Ten Kościół miał dominować, ale tolerować inne religie – w 1781 r. ogłoszono tzw. Patent religijny, na podstawie którego prawa uzyskali protestanci, prawosławni i starozakonni.

Zostały ograniczone właściwości sądów kościelnych w sprawach małżeńskich. Opodatkowano kler, ograniczono możliwości nabywania nieruchomości. Zmieniano sieć parafii, zakładano państwowe seminaria duchowne.

Opory, jakie społeczności katolickie stawiały reformie Kościoła, były pokonywane w sposób policyjny. Od 1782 r. następuje rozbudowa sieci tajnych agentów, systemu szpiegostwa, donosicielstwa i prowokacji.

Proboszczom grożono karami za odprawianie nabożeństw w święta zniesione. Połowę sumy uiszczonej kary otrzymywał donosiciel, połowę zarząd gminy. Józefinizm stał się przykładem karykatury, do jakiej ludzka „niedoskonałość” może doprowadzić szlachetną teoretycznie ideę.

Taki sposób wprowadzania reform doprowadził m.in. do wybuchu powstania chłopskiego w Siedmiogrodzie w 1784 r. Po roku 1790 – roku śmierci Józefa II, jedno z postanowień tego cesarza odwoływano, inne sukcesywnie obumierały.

Adam JERSCHINA
„Dziennik Kijowski”

170. rocznica urodzin Henryka Sienkiewicza

170 lat temu urodził się Henryk Sienkiewicz, jeden z najpopularniejszych i najpoczytniejszych pisarzy polskich, autor Quo Vadis, W pustyni i w puszczy, Krzyżaków i Trylogii, laureat nagrody Nobla z roku 1905. Zmarł – 15 listopada 1916 w Vevey w Szwajcarii, a zatem w tym roku obchodzić będziemy również setną rocznicę jego śmierci. Rok 2016 uchwałą Parlamentu RP jest Rokiem Sienkiewicza.

W roku 1858 zaczął uczyć się w gimnazjum w Warszawie, w 1866 podjął studia na wydziale lekarskim Szkoły Głównej Warszawskiej, szybko jednak przeniósł się na wydział filologiczno-historyczny. W czasie studiów współpracował z „Tygodnikiem Ilustrowanym” i „Przeglądem Tygodniowym”. W 1872 wydał pierwsze książki: Na marne oraz Humoreski z teki Worszytły. Wiele podróżował po świecie, czego literackim efektem są Listy z podróży do Ameryki i Listy z Afryki, a także Wspomnienie z Maripozy.

Był urodzonym nowelistą. Jego najświetniejsze opowiadania to: Janko Muzykant, Za chlebem, Latarnik, Bartek zwycięzca, Sachem. Największą sławę przyniosły mu powieści historyczne, pisane „ku pokrzepieniu serc”, zwłaszcza

Ogniem i mieczem, Potop oraz Pan Wołodyjowski, ogłoszone w latach 1884-1888. Potem przyszły następne powieści, publikowane z niezrównaną regularnością: Bez dogmatu (1891), Rodzina Połanieckich (1894), Quo vadis (1896), Krzyżacy (1900), Na polu chwały (1906). Cztery lata przed śmiercią wydał W pustyni i w puszczy.

Za życia doczekał się pierwszej ekranizacji swojej prozy. W roku 1912 Quo vadis wyreżyserował we Włoszech Enrico Guazzoni. Do najśłynniejszych adaptacji filmowych należą te w reżyserii Aleksandra Forda (Krzyżacy), Jerzego Hoffmana (wszystkie części Trylogii), Jana Rybkowskiego (Rodzina Połanieckich), Jerzego Kawalerowicza (Quo vadis), Władysława Ślesickiego (W pustyni i w puszczy). Każdej premierze

towarzyszyło olbrzymie zainteresowanie społeczne.

Cieszył się za życia nie tylko sławą i popularnością, ale również uznaniem. W roku 1900 Uniwersytet Jagielloński przyznał mu doktorat honoris causa, w roku 1902 Lwów nadał mu honorowe obywatelstwo. 10 grudnia 1905 roku w Sztokholmie odebrał nagrodę Nobla „za wybitne osiągnięcia w dziedzinie epiki i rzadko spotykany geniusz, który wcielił w siebie ducha narodu”. Nie sposób jednak nie wspomnieć, że jego pisarstwo było przedmiotem zgryźliwej krytyki ze strony Stanisława Brzozowskiego, a po latach Witolda Gombrowicza.

W roku 1914, po wybuchu wojny, wyjechał do Szwajcarii, gdzie dwa lata później zmarł i został pochowany. Jego prochy sprowadzono do Polski w 1924 i złożono w katedrze św. Jana Chrzciciela w Warszawie, obok sarkofagu prezydenta Gabriela Narutowicza.

Do najcenniejszych rękopisów Henryka Sienkiewicza, przechowywanych w zbiorach Biblioteki Narodowej, należą: Krzyżacy i Quo vadis, a także Szkice węglem i Wspomnienie z Maripozy, ponadto rękopis przemówienia na odebranie nagrody Nobla. W BN znajdują się również rękopisy mniej znanych utworów, takich jak: Hajduczek, Kordecki czy Wyrok Zeusa, a nawet wierszy: Kwiatów i krzemieni oraz Sabałowej bajki. Do dokumentów wielkiej wagi należy również korespondencja pisarza, m.in. do Stefana Żeromskiego, Juliana Ochorowicza, Edwarda i Juliusza Leo czy Antoniego Osuchowskiego.

Pałacyk Henryka Sienkiewicza w Oblęgorku

26 maja – Boże Ciało Uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa

ług nauki Kościoła na słowie Jezusa: "To jest Ciało moje ... To jest krew moja" (Mk 14,22.24).

PROCESJE

Procesje eucharystyczne w dniu Bożego Ciała wprowadzono nieco później niż samo święto. Pierwszym śladem ich istnienia jest wzmianka o uroczystej procesji przed sumą w Kolonii w latach 1265-75. Podczas procesji niesiono krzyż z Najświętszym Sakramentem. W ten sposób nawiązywano do dawnego zwyczaju zabierania w podróż Eucharystii dla ochrony przed niebezpieczeństwami.

W XV w. procesje eucharystyczne odprawiano w całych Niemczech, Anglii, Francji, północnych Włoszech i Polsce. W Polsce zwyczaj ten wszedł do "Rytuła piotrkowskiego" z 1631 r. Rzymskie przepisy procesji zawarte w "Caeremoniale episcoporum" (1600 r.) i "Rituale romanum" (1614 r.) przewidywały jedynie przejście z Najświętszym Sakramentem bez zatrzymywania się i błogosławieństwo eucharystyczne na zakończenie.

Procesję odprawiano z wielkim przepychem od początku jej wprowadzenia. Od czasu zakwestionowania tych praktyk przez reformację, udział w procesji traktowano jako publiczne wyznanie wiary.

W Polsce od czasów rozbiorów z udziałem w procesji łączyła się w świadomości wiernych manifestacja przynależności narodowej. Po II wojnie światowej procesje w czasie Bożego Ciała były znakiem jedności narodu i wiary. Z tej racji ateistyczne władze państwowe niejednokrotnie zakazywały procesji urządzanych ulicami miast.

Konferencja Episkopatu Polski zmodyfikowała 17 lutego 1967 r. obrzędy procesji Bożego Ciała, wprowadzając w całej Polsce nowe modlitwy przy każdym ołtarzu oraz czytania ewangelii tematycznie związane z Eucharystią.

Uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa, Boże Ciało jest jednym z głównych świąt obchodzonych w Kościele katolickim. Choć świadomość niezwykłego cudu przemiany konsekrowanego chleba i wina w rzeczywiste Ciało i Krew Chrystusa towarzyszyła wiernym od początku chrześcijaństwa, jednak trzeba było czekać aż dziesięć stuleci zanim zewnętrzne przejawy tego kultu powstały i zdomowały się w Kościele katolickim.

Uroczystość, która wyrosła na podłożu adoracyjnego kierunku pobożności eucharystycznej rozwijającej się na Zachodzie od przełomu XI i XII w., przeżywana jest obecnie w czwartek po uroczystości Trójcy Świętej. Bezpośrednią przyczyną ustanowienia uroczystości Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa były objawienia bł. Julianny z Cornillon. Pod ich wpływem bp Robert ustanowił w 1246 r. święto Bożego Ciała, początkowo dla diecezji Liege.

W 1252 r. legat papieski rozszerzył obchodzenie tego święta na Germanię natomiast papież Urban IV bullą "Transiturus" z 1264 r. ustanowił Boże Ciało świętem obowiązującym w całym Kościele jako "zadośćuczynienie za znieważanie Chrystusa w Najświętszym Sakramencie, błędy heretyków oraz

uczczenie pamiątki ustanowienia Najświętszego Sakramentu".

Śmierć Urbana IV przeszkodziła ogłoszeniu bulli. Dokonał tego papież Jan XXII (w 1334 r.), natomiast papież Bonifacy IX polecił w 1391 r. wprowadzić święto Bożego Ciała wszędzie tam, gdzie jeszcze nie było ono obchodzone.

W Polsce jako pierwszy wprowadził to święto bp Nankier w 1320 r. w diecezji krakowskiej, natomiast w Kościele unickim – synod zamojski w 1720 r. W Kościele katolickim w Polsce pod koniec XIV w. święto Bożego Ciała było obchodzone już we wszystkich diecezjach. Było ono zawsze zaliczane do świąt głównych. Od końca XV w. przy okazji tego święta udzielano błogosławieństwa Najświętszym Sakramentem.

PRAWDZIWA OBECNOŚĆ CHRYSTUSA W EUCHARYSTII

Kościół od samego początku głosił wiarę w realną obecność Chrystusa w Najświętszym Sakramencie. Chrystus ustanowił Najświętszy Sakrament przy Ostatniej Wieczerzy. Opisali to trzej Ewangelisci: Mateusz, Marek i Łukasz oraz i św. Paweł Apostoł. Prawdziwa i rzeczywista obecność Jezusa Chrystusa pod postaciami chleba i wina opiera się wed-

Przyjęcie z okazji Konstytucji 3 Maja – obchody w Charkowie

W dniu 28 kwietnia w hotelu Kharkiv Palace z okazji Konstytucji 3 Maja i Dnia Polonii i Polaków zorganizowane zostało uroczyste przyjęcie.

W uroczystości wzięły udział najważniejsze osobistości Charkowa m.in.: Gubernator obwodu charkowskiego pan Igor Rainin, pierwszy zastępca gubernatora pani Julia Swietliczna, pierwszy wiceprzewodniczący Rady Obwodowej pan Wiktor Kowalenko, przedstawiciele charkowskiej administracji państwowej, rad obwodowych i miejskich innych obwodów i miast Charkowskiego Okręgu Konsularnego, rektorzy uniwersytetów, przedstawiciele nauki, kultury, służb mundurowych, organizacji społecznych, duchowieństwa różnych konfesji i przedstawiciele Polonii, w tym członkowie Stowarzyszenia Kultury Polskiej w Charkowie.

Janusz Jabłoński z żoną

W trakcie uroczystości miał miejsce program artystyczny w wykonaniu polonijnego kwartetu smyczkowego, który zaprezentował polskie pieśni patriotyczne.

W trakcie przyjęcia zaprezentowano także krótką historię losów Ustawy z dnia 3 Maja 1791 roku.

charkow.msz.gov.pl
Foto Irena KARAŚ

Konsul Generalny RP w Charkowie Janusz Jabłoński i Gubernator obwodu charkowskiego Igor Rainin

Członkowie Stowarzyszenia Kultury Polskiej w Charkowie Józefa Czernijenko (Prezes Stowarzyszenia) i Helena Murawjowa z Konsulem Generalnym RP w Charkowie Januszem Jabłońskim i szefem administracji Szewczenkiwskiej dzielnicy Charkowa Władimerzem Kotkowskim

Obchody Dnia Pamięci Ofiar Represji Politycznych

W dn. 15 maja br. na Cmentarzu Ofiar Totalitaryzmu w Charkowie-Piatichatkach, gdzie spoczywa 4 302 oficerów Wojska Polskiego i polskich cywili z obozu w Starobielsku zamordowanych w 1940 r. przez NKWD, a także 2 000 Ukraińców, Rosjan i Żydów zamordowanych przez NKWD w latach 1937-1938, uczczono pamięć ofiar represji politycznych.

Pierwsza Zastępca Gubernatora Obwodu Charkowskiego J. Swietlicznaja razem z Konsulem Generalnym RP w Charkowie Januszem Jabłońskim oraz Przewodniczącym Charkowskiej Rady Obwodowej S. Czernowem, Zastępcą Mera Charkowa S. Gorbunową-Ruban wzięli udział w modlitwie ekumenicznej i złożyli kwiaty pod tablicami upamiętniającymi ofiary. W uroczystościach uczestniczyli również wojskowi, duchowieństwo, akredytowani konsulowie honorowi, przedstawiciele organizacji skupiających mniejszości narodowe, Polonia.

Mówiąc o Dniu Pamięci Ofiar Represji Politycznych, wicegubernator J. Swietlicznaja podkreśliła szczególną ważność tej daty dla mieszkańców obwodu charkowskiego, gdzie znajduje się wiele braterskich mogił, w których spoczywają ofiary politycznych represji. Cmentarz w

Piatichatkach jest miejscem, gdzie spoczywają przedstawiciele wielu narodowości – Polacy, Ukraińcy, Rosjanie, Żydzi. Tutaj można poczuć w jak trudnej sytuacji znalazły się te osoby i nie dlatego, że były czemuś winne, one stały się po prostu ofiarami swojego czasu. W Dzień Pamięci Ofiar Totalitaryzmu czcimy pamięć tych, którzy ucierpieli w wyniku działań władzy w minionym stuleciu. Jednak i obecnie w cywilizowanym świecie XXI wieku niemożliwym okazało się uniknięcie represji politycznych. Należy nie dopuścić do takich przypadków i zadbać o to, aby nie stały się one pewną prawidłowością. Naszym zadaniem jest pamiętać o historii, pielęgnować ją i nie dopuścić do jej powtórzenia. Cały świat powinien pamiętać do jakich tragedii prowadzą takie błędy – powiedziała J. Swietlicznaja.

charkow.msz.gov.pl

День Европы в Харькове

Больше четырех тысяч харьковских студентов приняли участие в параде вузов, посвященном Дню Европы, проходящем под девизом “Европейскому городу – европейское образование!”.

Почетными гостями мероприятия стали Генеральный консул Республики Польша в Харькове Януш Яблонский и представители дипломатического корпуса.

Каждый из национальных университетов Харькова, а их близко сорока, оформил свою колонну украинской символикой и флажками ЕС. Во главе колонны шли спортсмены – чемпионы и призеры международных вузовских соревнований. Колонну вузов воен-

ного профиля возглавили курсанты-барабанщики, а колонну автодорожного университета – оригинальный, в форме ракеты, автомобиль марки студенческого КБ.

Колонны прошли по улице Сумской – от площади Свободы до парка Горького, где состоялся торжественный студенческий парад и презентация каждого из вузов.

“Мы с вами знаем, что Харьков – это Европа. Я призываю вас ежедневным трудом – каждого на своем

месте – продвигать Украину на пути к европейским ценностям. Европа – это не только географическое понятие, Европа – это модель построения государства, это модель построения общества. Это единство, солидарность, сплоченность, активная гражданская позиция и ответственность за сделанный выбор”, – отметила первый заместитель председателя ХОГА Юлия Светличная.

sq.com.ua

Laureaty międzynarodowego konkursu „Z matematyką przez świat”

22 uczniów Polonii Charkowa również uczestniczyło w III edycji międzynarodowego konkursu „Z matematyką przez świat” 2016r.

Jest nam niezmiernie miło przedstawić laureatów konkursu:

- Daria Nasiedkina, Klasa VII;
 - Maria Nasiedkina, Klasa V;
 - Kiril Sztangiej, Klasa VI.
- Gratulujemy!

Lubow SERGIJENKO

“Ja piszę, Ty piszesz, My piszemy po polsku...”

W sobotę, 21 maja odbyło się trzecie ogólnoukraińskie dyktando z języka polskiego „Ja Piszę, Ty piszesz, My piszemy po polsku...”.

Studenci mieli możliwość sprawdzić swoje umiejętności i dostać nagrody za wyjątkową wiedzę gramatyki i interpunkcji. W bieżącym roku w III edycji Ogólnoukraińskiego Dyktanda Języka Polskiego „Ja Piszę, Ty piszesz, My piszemy po polsku...”

Dyktando z języka polskiego na Ukrainie” wzięło udział w Charkowie 160 osób w wieku od 12 do 63 lat. Uczestnicy byli z obwodów Połtawskiego, Donetskiego oraz Zaporozskiego. Ale najwięcej uczestników było z naszego miasta. To przede

wszystkim uczniowie Charkowskiej polskiej sobotniej szkoły, kursów języka polskiego przy Stowarzyszeniu Kultury Polskiej w Charkowie i studenci Charkowskiego narodowego pedagogicznego uniwersytetu im. G.S. Skoworody.

Tekst dyktanda był obrany nieprzypadkowo. W roku 2016 Polska obchodzi 1050-lecie chrztu kraju.

„Nie bylibyśmy dzisiaj tymi, kim jesteśmy, gdyby 1050 lat temu władca Polan Mieszko i nie zdecydował się na przyjęcie chrztu... Dziś jesteśmy dumni spadkobiercami tej wielkiej religijno-kulturowej tradycji”, – zauważyli kierownicy Fundacji „Wolność i Demokracja” w liście gratulacyjnym do uczestników. Po dyktandzie mieliśmy wyniki w dwóch kategoriach: „Dzieci i młodzież do 18 lat” i „Dorośli”. Mistrzem

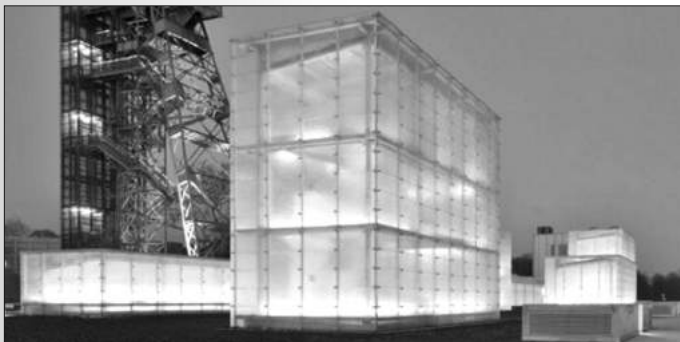
języka polskiego wśród dzieci i młodzieży stała Anna Szeffer z Połtawy. Po niej idą Mikołaj Szamajew i Daria Michajłowa. Dorosłym mistrzem języka polskiego przyznano Wiktorię Gnidenko. Drugim wicemistrzem stała Lubow Sergijenko, a trzecim wicemistrzem – Nina Makukha. Nagrodzoną jako najmłodszym uczestnikiem została 12-letnia Anna Ilyina, a jako najstarszy – Viktor Nartov (63 lata). Konkurs był prowadzony na terytorium NTU Charkowska Politechnika. Trzecie ogólnoukraińskie dyktando z

języka polskiego w Charkowie było organizowane przez Stowarzyszenie Kultury Polskiej przy wsparciu Fundacji „Wolność i Demokracja”. Dyktando w Ukrainie realizowane jest przez Fundację Wolność i Demokracja w ramach projektu „Biało-Czerwone ABC. Wspieranie rozwoju edukacji polskiej na Ukrainie” współfinansowanego w ramach sprawowania opieki Senatu Rzeczypospolitej Polskiej nad Polonią i Polakami za granicą.

Sofia KOWALEWSKA
Foto **Oleg CZERNIJEKO**

П'ятірка найсучасніших музеїв Польщі

Їх часто можна сплутати з космічними кораблями чи з дослідницькими станціями із «Зоряних воєн», адже скляні чи кам'яні велетні аж надто вирізняються на фоні польської міської забудови часів комунізму. А є й такі, які ховаються від очей туристів десь у лабіринтах міських підземель. Усі ці таємничі футуристичні конструкції та підземні світи – ніщо інше, як новостворені музеї. Розповімо про найцікавіші з них.

Сілезький музей (Катовіце)

Відкритий 1929 року, музей містився в будинку на вулиці Добровольського, а свого сучасного вигляду набув зовсім нещодавно. Нова скляна будівля повстала на території колишньої шахти кам'яного вугілля «Катовіце», що аж ніяк не випадково, адже Сілезія – це головний польський гірничодобувний регіон. Скляні бокси, які можна побачити з вулиці, – це лише «верхівка айсбергу». Насправді ж три рівні музею знаходяться під землею. Експозиція розповідає про історію регіону, а також про польське малярство та сакральне мистецтво Сілезії.

Підземелля Ринку (Краків)

А ви коли-небудь думали, прогулюючись краківським Ринком, що десь там, під вашими ногами, існує ще один таємничий світ історії цього міста? Підземелля Ринку – це частина Історичного музею Кракова, котрий сам по собі є на-

дзвичайно цікавим, але підземний світ каменю, металу та скла – це дійсно щось особливе та варте уваги.

Центр науки Коперник (Варшава)

Найбільший у Польщі інтерактивний музей, присвячений науці. Це не типовий музей, адже тут немає звичних нам експонатів під склом. У Центрі оживають закони з ваших шкільних уроків фізики, хімії та біології, на реальних приладах показано і пояснюється, як вони діють. Тут можна й потрібно торкатися, крутити, перекидати і пересувати експонати, урухомлюючи механізми та запускаючи в дію всю систему. Якщо хочете перевірити, чи праві були Архімед і Ньютон, або спробувати грати музику, обертаючи педалі велосипеда, – вам сюди. Центр науки Коперник – це «мекка» для польських школярів, яких сюди привозять з усіх усюд, а тому готуйтеся до шуму навколо та не дивуйтеся, якщо

доведеться змагатися за можливість покрутити ручку приладу з якимось завзятим першокласником.

Крім усього іншого, Центр пропонує відвідати Планетарій та Ботанічний сад на даху будівлі.

Зважаючи на неабияку популярність Центру та неможливість вмістити всіх бажаючих, купити квитки сьогодні на сьогодні практично неможливо. Радимо скористатися попередньою онлайн-резервацією.

Європейський центр солідарності (Гданськ)

Новостворений музей знаходиться на території так званої Сточні Гданської над Балтикою та розповідає історію польської Солідарності – робітничого руху, що звільнив Польшу від комунізму та визначив її майбутнє на довгі роки. Місце було обрано не випадково, адже саме тут відбувалися перші протести, які пізніше переросли в загальнопольський рух. Саме тут починав свою професійну кар'єру майбутній президент Польщі та лідер Солідарності Лех Валенса.

Музей історії польських євреїв POLIN (Варшава)

Цей заклад нещодавно було названо Європейським музеєм року, що ми вважаємо цілком справедливим. Він не лише розповідає надзвичайно цікаву й трагічну історію євреїв у Польщі, а й пропонує ряд подій відповідної тематики: дебати, зустрічі, театральні перформанси, концерти, міські квести, виставки, дослідницькі проекти.

Юлія ЛАЩУК
naszwybir.pl

Maciej Malinowski Dziecko (potocznie dzieciak)

Dowodzą, że słowo dziecko bywa wypierane przez dzieciak w rozmaitych tekstach (np. dzieciaki chore na nowotwory, teleturniej Dzieciaki góra; serial On, ona i dzieciaki, ang. My Wife and Kids). Dzieciakami nazywa się też podobno chętnie nastolatki.

Jeśli tak się rzeczywiście dzieje, to należy przeciwko owemu natręctwu czy modzie zaprotestować. Określenie dzieciak jest potoczne, a przy tym mocno nacechowane. Mówi się tak z sympatią, ale niekiedy także lekceważąco o dziecku czy osobniku dorosłym postępującym nierozsądnie (np. *Ten gruby dzieciak nie mógł się ruszać; O, kochane dzieciaki przyszły; Okropny dzieciak z niego, dąsa się o byle co...*).

Z tego powodu Wielki słownik poprawnej polszczyzny PWN (Warszawa 2004, s. 220) przestrzega przed używaniem formy z przyrostkiem -ak w kontekstach neutralnych, np. *zabawy i obowiązki dzieciaków* (popr. *zabawy i obowiązki dzieci*).

Wbrew temu, co można by sądzić, słowo dzieciak wcale nie pozostaje wytworem polszczyzny powojennej (mazowieckiej), która szczególnie upodobała sobie wyrazy z przyrostkiem -ak (np. *kociak, żreback, cielak, bydlak*).

Pojawiło się w obiegu w XIX wieku i zostało odnotowane już przez Lindego w jego Słowniku języka polskiego (Lwów 1854, t.1, s. 595), a następnie w słowniku wileńskim Orgelbranda (1861 r., t.1, s. 277) i słowniku warszawskim Karłowicza, Kryńskiego i Niedźwiedzkiego (1900 r., t.1, s. 636: *dzieciak 'dziecko, szczególnie grube, tłuste'*).

Dzisiaj – jak wspominałem – dzieciak, jako twór potoczny, nie powinien trafiać do polszczyzny oficjalnej (tej

mówionej i tej pisanej). A niestety trafia...

Status neutralny, obowiązujący we wszystkich sytuacjach komunikacyjnych, ma ciągle wyłącznie wyraz dziecko. Wszedł do użycia wcześniej niż dzieciak, już w XVII stuleciu. W okresie staropolskim mówiono i pisano jednak inaczej – *dziecię*, gdyż za pomocą przyrostka -ę tworzone nazwy wszelkich istot młodych (np. *pacholę, dziewczę, chłopię, żrebię, szczenię, pisklę, kocię, jagnię*).

Nasi przodkowie mówili więc *dziecię*, a w I. mn. *dziecięta*. Maria Konopnicka pisała w jednym z wierszy: *Pójdź, dziecię! ja cię uczyć każę!*, a inni autorzy chętnie sięgali do formy pluralnej *dziecięta* (*Ku śpiącemu ojcu dziecięta się gamą lub Na św. Mikołaja czeka dziecięta cała zgraja*).

W wyniku zmian w języku *dziecię* i *dziecięta* wyszły z użycia, a zastąpiły je wyrazy *dziecko* (w I. poj.) i *dzieci* (w I. mn.); z prsłow. **deti*; pierwotnie była w użyciu forma kolektywna *ta dzieć*, czyli 'zbiór dziewczynek i chłopców'.

Warto wiedzieć, że z pochodzenia wyraz dziecko nie jest rzeczownikiem, lecz... przymiotnikiem w rodzaju nijakim.

Pierwotnie pisano właśnie tak (*dzietski, dzietska, dziet-sko*), później *dziecski, dzieciska, dziecisko*, w końcu *dziecki, dziecka, dziecko*, co było odbiciem uproszczonej wymowy (zbieg spółgłosek *cs* dał w końcu jeden dźwięk *c*).

Postacie męska i żeńska omawianych przymiotników zanikły, za to forma nijaka *dziecko* z przymiotnika stała się rzeczownikiem (nazywa się to fachowo *substancytywizacją*). Przez pewien czas mówiono jeszcze w I. mn. *dziecka* (to *dziecko* – te *dziecka*), jednak ostatecznie upowszechniła się forma *dzieci*.

Obiad, ale: objadać się

W polszczyźnie występuje para wyrazów bardzo do siebie podobnych zarówno, jeśli chodzi o postać graficzną (obydwa zaczynają się od liter *ob-*, w środku zaś zawierają częśćkę *-ad-*), jak i znaczenie (i jeden, i drugi ma związek z jedzeniem).

Myślę tutaj o rzeczowniku *obiad* i czasowniku zwrotnym *objadać się* ('jeść du żo, ponad miarę, aż do przesyty'), a także *objadać* ('ogryzając dookoła zjadać coś', np. *objadać mięso z kości*).

Dlaczego jednak zapisuje się te słowa różnie, tzn. pierwsze przez „i”, drugie i trzecie przez „j”?

Odpowiedź nie nastroja – okazuje się – większych trudności: różnica w pisowni występuje dlatego, że formy *obiad* i *objadać się* (*objadać*) różnią się podstawą słowotwórczą.

Czasowniki *objadać się*, *objadać coś* (to formy wielokrotne od *objeść się*, *objeść coś*) zbudowane są inaczej.

Tutaj podstawą słowotwórczą był czasownik *jadać*. Później do czasow-

nika *jadać* dodaliśmy przedrostek *ob-* i w ten sposób utworzyliśmy czasownik przedrostkowy *objadać* (tak samo *zjadać, podjadać, wyjadać, zajadać się*), pisany przez *j*. Jak widać, *j* jest tutaj i głoską, i literą (należy do *jadać*).

Dodam, że nasi przodkowie pisali czasem *obiadać* (lub *obiadować*), kiedy mieli na myśli 'spożywanie obiadu', a z kolei *objadem* (lub *objadaczem*) nazywali 'tego, który się objadał', czyli 'żarłoka grubasa'.

Pan Literka

Страна для гурманов или о кулинарной привлекательности Польши

– Туристы, приезжая на отдых, ожидают необычных эмоций и новых ощущений, стремятся вернуться с яркими воспоминаниями, а прием пищи, беседы и встречи с другими людьми за столом идеально выполняют эти задачи. Эти путешествия выражаются в поиске новых вкусов: национальных, региональных, местных, а также являются идеальной возможностью познакомиться с другими культурами через их кухню, – объясняет Andrzej Stasiak из Инсти-

тута географии городов и туризма Лодзького Университета.

Также добавляет, что кулинарный туризм – это достаточно новый термин, также и на Западе. Впервые он был использован в литературе в 1998 году, а Польше несколькими годами позднее.

Направления кулинарного туризма в Польше сейчас в процессе развития. Но на протяжении последних 3-4 лет появилось огромное количество предложений такого типа. – На данный момент в Польше более 30 направлений с различным харак-

Все большее распространение получает кулинарный туризм в Польше. Среди наиболее популярных традиционных блюд польской кухни – ветчина и копченые изделия, мёд и гусятина. Впрочем, в какой-то степени ощущается нехватка информации в этом направлении путешествий.

тером. Есть городские направления, которые позволяют познакомиться с предложением ресторанов, например, Познани, Гдыни или Белостока. Есть тематические, посвященные, допустим, блюдам из гусятины, к примеру, в Куявско-Поморском воеводстве, а также направления, посвященные изучению конкретных регионов.

По мнению специалистов, среди важнейших польских кулинарных достопримечательностей – ветчины, мед, фрукты, а также гусятина – деликатесы, возрождаемые после долгих лет забвения. – Нужно постараться, чтобы единственное, с чем ассоциируется Польша не была водка, – добавляет.

Отличным предложением для туристов из-за рубежа, по мнению Andrzeja Stasiaka, могут стать кухни этнических меньшинств или этногрупп. В пограничных регионах, где смешиваются различные культуры, возможно возникновение интересных вещей. Польша является своеобразным мостом между Востоком и Западом и презентация восточных кухонь, типа литовской или украинской, была бы также интересным решением.

PAP
polsha24.com
Фото: **Fotolia.com**

В Варшаве прошел Парад вышиванок

Около 1000 украинцев вышли на Парад вышиванок в столице Польши.

В празднике приняли участие около тысячи человек. Они прошли по центру Варшавы, через весь город, останавливались возле Посольства Украины и возле памятника Тарасу Шевченко. Затем в одном из городских парков устроили совместный пикник.

korrespondent.net
Фото *Euromaidan-Warszawa*

Rusza portal informacyjny Poland.pl

6 maja zaczęła działać nowa odsłona portalu Poland.pl, który będzie dostarczał najnowsze informacje z Polski i o Polsce.

– Uruchamiamy dziś nową wersję portalu Poland.pl, który będzie źródłem rzetelnych informacji na temat Polski. Będzie on wszystkim zainteresowanym naszym krajem, niezależnie od miejsca zamieszkania i kontynentu, dostarczał wiedzy o polityce zagranicznej oraz sytuacji politycznej i gospodarczej w Polsce – mówi minister spraw zagranicznych Witold Waszczykowski.

Anglojęzyczny portal Poland.pl będzie informował o bieżącej sytuacji w kraju i obecności Polski na arenie międzynarodowej. Portal będzie publikował również aktualności dotyczące wydarzeń kulturalnych czy osiągnięć naukowych Polaków. – Poprzez portal Poland.pl chcielibyśmy także promować międzynarodowe sukcesy Polaków w najróżniejszych dziedzinach – od biznesu po sztukę, pokazywać młodych, twórczych ludzi o innowacyjnych pomysłach – dodaje minister Waszczykowski.

Na Poland.pl zagraniczny odbiorca znajdzie też informacje na temat historii i dziedzictwa narodowego Polski. Portal będzie także źródłem informacji dla turystów. Znajdują się na nim m.in. opisy najciekawszychabytków i wielu innych miejsc w Polsce, które warto odwiedzić.

Zapraszamy na: www.poland.pl

Biurow Rzecznika Prasowego
Ministerstwo Spraw Zagranicznych

* * *

– Kochanie co ty tak po raz drugi przeglądasz nasze świadectwo ślubu?

– Szukam terminu ważności.

* * *

Sędzia pyta się oskarżonego;

– Czy to prawda, że sprzedawał pan sok malinowy, twierdząc, że to eliksir długowieczności?

– Tak, wysoki sędzie.

– Czy był już pan za to karany i kiedy?

– Tak, wysoki sędzie, dwa razy; w 1546 i 1895.

* * *

Przychodzi facet do lekarza i mówi:

– Panie doktorze boli mnie wątroba

– A pije pan? – pyta lekarz

– Piję, ale nie pomaga.

* * *

– Podobno twój mąż leży w szpitalu, bo coś złamał.

– Tak przysięgę wierności małżeńskiej.

* * *

Zima. Do knajpy wchodzi Żyd zostawiając otwarte drzwi. Barman natychmiast reaguje:

– Panie, zamknij pan te drzwi, przecież na dworze jest zimno?

– Czy panu się wydaje, że jak zamknę te drzwi to na dworze zrobi się cieplej?

* * *

– Coś taka wkurzona?

– Mężowi na urodziny kołowrotek kupiłam do wędki.

– No to chyba dobrze? Twój stary co weekend z kolegami przecież na ryby jeździ. Nie spodobał mu się?

– Gorzej. Zapytał co to jest.

* * *

Na sali sądowej:

– Czy oskarżony dawał świadkowi narkotyki?

– Nie dawałem.

– A żona oskarżonego dawała?

– Nadal mówimy o narkotykach?

* * *

Tatusiu czy jak dorosnę to będę mógł wszystko robić bez pytania mamusi?

– Tak synku.

– Tatusiu, a kiedy ty dorośniesz?

* * *

Duszona szynka nadziewana pieczarką i mozzarellą

Składniki:

- 1/2 cebuli,
- 1 bardzo duża pieczarka,
- olej do smażenia,
- sól do smaku,
- pieprz,
- 1 garść natki pietruszki,
- 125 g mozzarelli w kulce,
- 60 dkg wieprzowej szynki,
- 3 ząbki czosnku,
- 2 łyżeczki przyprawy do mięs,
- 2 łyżeczki przyprawy grill ziołowej,
- 3 łyżeczki oleju do marynaty.

Przygotowanie:

Cebulę pokroić w kostkę, zeszklić na oleju. Dodać do niej pokrojoną w kostkę pieczarkę, usmażyć ją, doprawić solą i pieprzem, ostudzić. Pokrojony ser i posiekana natka dodać do pieczarki.

Mozzarellę wyjąć z zalewy, pokroić w kostkę. Natkę posiekać. Ser i natkę dodać do pieczarki z cebulą, wymieszać. Przygotowane nadzienie nałożyć do nacięcia w szynce.

W szynce zrobić szerokie nacięcie, żeby otrzymać dużą kieszonkę. Nałożyć do niej farsz pieczarkowo-serowy. Złączyć brzegi nacięcia, zabezpieczyć wykałaczkami.

Marynata przygotowana z oleju czosnku i przypraw. Czosnek przecisnąć przez praskę. Dodać do niego przyprawę do mięs, przyprawę grillową, olej i trochę soli, dokładnie wymieszać. Marynatą natrzeć nadzianą szynkę i odłożyć do lodówki na ok. 2 godziny.

Po tym czasie szynkę zrumienić z każdej strony na oleju. Do zrumienionego mięsa wlać wodę (ma jej być do ok. 1/3 wysokości mięsa).

Mięso dusić na średnim ogniu pod przykryciem do miękkości (ok. 1 godzinę), w razie potrzeby dolać więcej wody. Sos można zagęścić pszenną mąką rozmieszaną z zimną wodą.

www.polonia.kharkov.ua

POLONIA
CHARKOWA

„Projekt współfinansowany w ramach
sprawowania opieki Senatu Rzeczypospolitej
Polskiej nad Polonią i Polakami za granicą”.

Zespół Redakcyjny: Oleg Czernijenko (red. naczelny),
Helena Murawjowa (red. wykonawczy,
opracowanie komputerowe),
Józefa Czernijenko, Krystyna Furs.

Dla korespondencji: Ukraina 61202 Charków
pr. Pobiedy 48 m. 295

E-mail: poloniacharkowa@gmail.com

Adres redakcji: Ukraina 61057 Charków
ul. Mystectw 7/9 m.125
Tel./fax. +38 (057) 757 21 42